

SUPER

Lähihoitajan eettiset ohjeet

SOSIAALI-, TERVEYS- JA KASVATUSALA

Sosiaali-, terveys- ja kasvatustalon työ luo perustan yhteiskunnan toimivuudelle. Lähihoitajat työskentelevät lähellä asiakkaita ja potilaita, jotka tarvitsevat toisten ihmisten apua. Lähihoitajan työ on potilaan ja asiakkaan fyysisiin, psyykkisiin, sosiaalisiin sekä henkisiin ja hengellisiin tarpeisiin perustuvaa tukemista, ohjausta, hoitoa, huolenpitoa, kasvatusta ja terveyden edistämistä.

Sosiaali-, terveys- ja kasvatustalon ammattihenkilöiltä vaaditaan hyviä ihmissuhde- ja vuorovaikutustaitoja, rehellisyyttä sekä kykyä toimia erilaisten ihmisten kanssa. Alan ammattilainen toimii rakentavasti ja arvostaa omaa ja toisten työtä. Ammatissa toimiminen edellyttää oman ammattitaidon jatkuvaa ylläpitämistä ja uudistamista. Lähihoitaja sitoutuu valitsemaansa alan tavoitteisiin ja arvoiniin sekä hyväksytyihin työtapoihin.

Sosiaali-, terveys- ja kasvatustalon säädökset ja ammattieettiset periaatteet ohjaavat ammattilaisten toimintaa. Ammattieettinen osaaminen varmistaa ihmisten oikeuksien toteutumisen ja hyvinvoinnin mahdollisimman tasapuolisesti asiakkaiden ja asiakasryhmien välillä. Tavoitteena on hyvän elämän ja oikeudenmukaisuuden edistäminen yhteiskunnassa.

Valtakunnallinen sosiaali- ja terveysalan eettinen neuvottelukunta ETENE on laatinut eettiset suositukset sosiaali- ja terveysalalle. Näitä eettisiä suosituksia voi soveltaa myös kasvatustalalla.

SuPerin työryhmä on tehnyt varhaiskasvatuksen ja kasvatustalouden lisäykset seuraavaan listaukseen:

- Sosiaali- ja terveydenhuollon lähtökohtana on asiakkaan ja potilaan etu. Varhaiskasvatuksessa toiminnan tavoitteena on lapsen etu.
- Sosiaali-, terveys- ja kasvatustalouden toimijat kunnioittavat asiakkaidensa ihmisarvoa ja perusoikeuksia.
- Sosiaali-, terveys- ja kasvatustalouden työssä on kysymys vuorovaikutuksesta.
- Ammattihenkilöstö vastaa työnsä laadusta.
- Hyvä hoito, palvelu ja kasvatustalouden edellyttävät vastuullisia päätöksiä ja toimintakulttuuria.

Lähihoitajan työtä säätelevät monet lait ja säädökset, joita tulee noudattaa. Lähihoitajan tulee kunnioittaa asiakkaiden ja perheiden yksilöllisyyttä sekä ryhmien ja yhteisöjen etnistä ja kulttuurista moninaisuutta. Lähihoitaja kunnioittaa asiakkaan ja potilaan itsemääräämisoikeutta ja tuottaa aina hyvää palvelua. Työntekijän velvollisuus on kohdella kaikkia potilaita ja asiakkaita tasa-arvoisesti riippumatta heidän iästään, kulttuuristaan, sukupuolestaan, siviilisäädystään, kyvyistään, yhteiskunnallisesta tai taloudellisesta asemastaan, poliittisista mielipiteistään, etnisestä taustastaan, sukupuolisesta suuntautumisestaan, uskonnostaan tai vakaumuksestaan.

Sosiaali-, terveys- ja kasvatustalouden työ perustuu luottamukseen, sillä potilaat ja asiakkaat paljastavat henkilökohtaisia asioita yksityisyydestään, perheestään, omaisistaan, läheisistään ja työstään. Luottamuksellisuus korostuu asiakassuhteissa, mutta se ulottuu myös työyhteisöön. Työntekijöitä sitovat lain edellyttämä salassapitovelvollisuus ja tietosuojat.

Salassapitosäädökset koskevat myös sosiaalista mediaa. On tärkeää tietää, mitkä ovat hyväksytyt sosiaalisen median käyttötavat työaikana. Työnantaja voi myös kieltää sosiaalisen median käyttämisen työajalla. Työnantajaa ei tule julkisesti arvostella ja työntekijällä on salassapitovelvollisuus.

Lakisääteinen ilmoitusvelvollisuus edellyttää, että ammattihenkilö tekee tarvittaessa lastensuojeluilmoituksen, ilmoituksen sosiaalihuollon tarpeesta olevasta ihmisestä tai ilmoituksen iäkkään ihmisen palvelun tarpeesta. Salassapitosäännös ei estä tekemästä ilmoitusta. Työntekijällä on myös lakisääteinen velvollisuus ilmoittaa esihenkilölle havaitsemastaan epäkohdasta työyksikössään.

Lähihoitajan työtä ohjaavat myös suomalaisen työelämän pelisäännöt. Työpaikoilla on omat yhteisesti sovitut ohjeet ja säännöt. Työtä ohjaavat säännöt ovat kaikille työntekijöille samat kulttuuritaustasta riippumatta. Lähihoitajan työ on luonteeltaan itsenäistä, moniammatillista ja edellyttää verkostoissa työskentelyä.

LÄHIHOITAJAN AMMATTI

Lähihoitajan työ on kasvun, kehityksen, hyvinvoinnin ja kuntoutuksen tukemista, terveyden edistämistä, sairauksien hoitamista, toivon ylläpitämistä, huolenpitoa ja hoivaa. Lähihoitaja työskentelee työryhmän jäsenenä ja itsenäisesti vastaten omasta työstään. Lähihoitaja työskentelee ihmisen lähellä, muun muassa auttamalla ja tukemalla häntä jokapäiväisissä toiminnoissa. Lähihoitaja mahdollistaa asiakkaan mielipiteiden ilmaisun ja vaikutusmahdollisuudet omiin asioihinsa.

Lähihoitajan ammatissa tarvitaan vahvaa ammattietiikkaa, hyviä vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja, tutkitun tiedon hyödyntämistä sekä käytännön työtaitoja. Jokainen opiskelija ja ammattiin valmistunut lähihoitaja vastaa työssään ammattietiikan toteutumisesta. Lähihoitaja tekee työssään päätöksiä, jotka vaikuttavat asiakkaiden elämään, terveyteen ja hyvinvointiin. Päätökset koskevat osin pieniä ja huomaamattomia valintoja potilaiden ja asiakkaiden puolesta tai heidän kanssaan, mutta niillä voi olla suuri merkitys yksilön elämässä. Lähihoitaja ei saa loukata potilasta ja asiakkaan yksityisyyttä ja hänen on turvattava itsemääräämisoikeuden toteutuminen. Kunnioittava kohtaaminen vaatii lähihoitajalta hienotunteisuutta ja kykyä kuunnella.

Lähihoitajan työ edellyttää jatkuvaa valmiutta tunnistaa, pohtia ja ratkaista työhön liittyviä eettisiä kysymyksiä. Työssä tulee eteen haastavia tilanteita, joihin ei löydy yksiselitteisiä vastauksia. Kun arvot ja normit ajautuvat ristiriitaan, syntyy eettinen ongelma. Eettistä kuormaa syntyy, kun lähihoitaja kokee ristiriidan hyvän hoidon ja arjen realiteettien välillä. Ristiriitatilanteissa korostuu ammatillinen toiminta ja eettisten kysymysten pohdinta työyhteisössä. Työntekijällä on oikeus tukeen ja työsuojeluun.

Lähihoitaja tarvitsee työssään vahvaa ammatti-identiteettiä, rohkeutta tehdä työtä omalla persoonallaan sekä eettistä harkintaa ja päätöksentekoa. Lähihoitajan oman toiminnan on oltava kaikilta osin eettisesti kestävää. Lähihoitajalla on ammattieettinen velvollisuus huolehtia hoidettaviensa henkilöiden terveyden suojelemisesta. Esimerkiksi tartuntatautilaki edellyttää rokotussuojaa kaikilta henkilöiltä, jotka työskentelevät asiakas- ja potilastiloissa. Rokotussuojaa edellytetään myös potilaiden kuljetuksissa, joissa hoidetaan riskiryhmiin kuuluvia asiakkaita tai potilaita ja joissa on mahdollisuus tartunnalle tai sen leviämiselle.

LÄHIHOITAJAN EETTISET PERIAATTEET

Sosiaali-, terveys- ja kasvatustieteiden yhteisten sekä lähihoitajan omien eettisten ohjeiden tarkoituksena on auttaa löytämään yleisesti hyväksyttäviä periaatteita ja oikeita toimintatapoja suhteessa asiakkaaseen. Lähihoitajien omien eettisten ohjeiden tarkoituksena on tuoda esiin lähihoitajien työn erityispiirteet ja olla apuna eettisessä pohdinnassa. Eettiset periaatteet on laadittu tukemaan lähihoitajan työtä silloin, kun hän on valintojen edessä ja tekee päätöksiä, jotka vaikuttavat toisten ihmisten elämään. Eettiset valinnat ovat läsnä joka hetki: jokainen teko tai tekemättä jättäminen on eettinen valinta.

Ajattelun tasolla eettinen harkinta on ammatilliseen toimintaan liittyviä valintoja. Toiminnan tasolla eettisyys konkretisoituu tekoina ja näkyy luottamuksellisen suhteen rakentumisena asiakkaan ja ammattilaisen välille.

Ihmisarvon kunnioittaminen

- Lähihoitajan työ perustuu ihmisarvon ja elämän kunnioittamiseen.
- Jokaisella ihmisellä tulee olla elämäntilanteesta riippumatta mahdollisuus kasvuun ja kehitykseen sekä oikeus hyvään ja arvokkaaseen elämään.
- Lähihoitaja
 - hoitaa hyvin ja arvokkaasti jokaista ihmistä kohdellen häntä ainutkertaisena yksilönä.
 - kunnioittaa ihmisen yksityisyyttä ja henkilökohtaisia elämänarvoja.
 - puhuttelee potilasta ja asiakasta hänen toiveensa mukaisesti.

Itsemääräämisoikeus

- Asiakkaalla on oikeus itsenäiseen elämään ja päätöksentekoon myös hoitoaan ja huolenpitoaan koskevissa asioissa.
- Lähihoitaja
 - huolehtii, että asiakas ja potilas saa tarvitsemansa tiedon itseensä liittyvistä asioista ja vaikutusmahdollisuuksistaan.
 - huomioi asiakkaan ja potilaan yksityisyyden tarpeen ja arvostaa häntä henkilökohtaisesta elämäntilanteesta riippumatta.
 - noudattaa itsemääräämisoikeutta koskevia säädöksiä ja toimii rajoitustoimenpiteissä aina asiakkaan edun mukaisesti.

Oikeudenmukaisuus

Lähihoitaja

- edistää oikeudenmukaisuuden ja hyvinvoinnin toteutumista.
- puolustaa asiakkaiden osallisuutta heidän voimavarojensa mukaan.
- hoitaa yhteiskunnan hänelle antamaa tehtävää ja on tietoinen asiakkaiden ja potilaiden oikeuksista ja niihin liittyvistä keskeisistä säädöksistä.

Tasa-arvo

Lähihoitaja

- kohtelee kaikkia asiakkaita ja potilaita sekä omaisia ja työtovereita tasa-arvoisesti heidän asemastaan, elämäntilanteestaan, sukupuolestaan, iästään, uskonnostaan, kulttuuristaan, etnisestä taustastaan, vakaumuksestaan tai mielipiteestään riippumatta.
- edistää omalta osaltaan tasa-arvon toteutumista työssään ja työyhteisössä.

Vastuullisuus

Lähihoitaja

- vastaa omasta työstään ensisijaisesti asiakkaalle, potilaalle ja työnantajalle.
- hoitaa potilaita ja asiakkaita hoito- ja palvelusuunnitelmien mukaisesti. Varhaiskasvatuksessa toimitaan lapsen varhaiskasvatussuunnitelman mukaisesti.
- vastaa omalta osaltaan asiakkaiden ja potilaiden sekä työympäristön turvallisuudesta.
- toimii rehellisesti, luottamuksellisesti ja salassapitovelvollisuutta noudattaen.
- ylläpitää omaa ammattitaitoaan.

Yhteisöllisyys

Lähihoitaja

- tekee rakentavaa yhteistyötä muiden ammattilaisten kanssa asiakkaiden ja potilaiden hyväksi.
- tuo esille omia näkemyksiä työn ja työyhteisön kehittämiseksi.
- uskaltaa ottaa puheeksi vaikeita asioita.
- edistää työntekijöiden yhteenkuuluvuutta ja työyhteisön hyvinvointia.
- huolehtii omasta työhyvinvoinnistaan.
- osallistuu aktiivisesti oman alansa ja ammattinsa kehittämiseen työyhteisössä ja yhteiskunnassa.

Toivo

Toivo on ihmisen elämän peruselementti, onnistuneen mukautumisen edellytys ja hyvinvointia edistävä elämän perusvoimavara. Toivolla on keskeinen merkitys hoitotyössä. Se on tärkeä potilaalle ja asiakkaalle, hänen läheisilleen, hoitajille ja koko hoitavalle organisaatiolle. Toivo edellyttää luottamusta asiakassuhteessa ja syntyy vuorovaikutuksessa. Lähihoitajan tehtävänä on ylläpitää ja vahvistaa asiakkaan ja hänen läheistensä toivoa. Jotta asiakkaiden ja omaisten toivon ylläpitäminen ja vahvistaminen olisi mahdollista, tarvitaan myös hoitajan toivon ylläpitämistä ja vahvistamista.

LÄHTEET

Ajantasainen lainsäädäntö: finlex.fi

Apusisaresta lähihoitajaksi [HUS19post \(superliitto.fi\)](http://HUS19post(superliitto.fi))

Arki, arvot, elämä, etiikka. Sosiaalialan ammattilaisen eettiset ohjeet 2022. Talentia ry.

ETENE-julkaisuja 32: Sosiaali- ja terveysalan eettinen perusta (2011) Valtakunnallinen sosiaali- ja terveysalan eettinen neuvottelukunta ETENE Sosiaali- ja terveysministeriö

Lähihoitajan eettiset ohjeet (2019). SuPer ry.

Sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon perusteet 2018 [Sosiaali- ja terveysalan perustutkinto - ePerusteet \(opin-topolku.fi\)](http://Sosiaali-ja-terveysalan-perustutkinto-ePerusteet(opin-topolku.fi))

Teknologia ja etiikka sosiaali- ja terveysalan hoidossa ja hoivassa (2010) ETENE-julkaisuja 30. Sosiaali- ja terveysministeriö.

Vanhuus ja hoidon etiikka (2008). Valtakunnallisen terveydenhuollon eettisen neuvottelukunnan raportti. ETENE-julkaisuja 20. Sosiaali- ja terveysministeriö.

[Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022 - ePerusteet \(opintopolku.fi\)](http://Varhaiskasvatussuunnitelman-perusteet-2022-ePerusteet(opintopolku.fi))

Vuori-Kemilä, Lindroos, Nevala & Virtanen (2008). Ihmisen hyvä. Etiikka lähihoitotyössä. WSOY.

Toimittanut Sari Ojajärvi, Johanna Pérez ja Mervi Lehtinen

Julkaisija: Suomen lähi- ja perushoitajaliitto

Helsinki 11/2023

Copyright © SuPer ry

superliitto.fi/jasenyy/liity/

LÄHIHOITAJAN LUPAUS

Lupaani lähihoitajana tehdä työtäni asiakkaan ihmisarvoa kunnioittaen ja hyvää elämää edistäen.

Lupaani tukea ihmisen kasvua ja kehitystä, toimintakykyä ja omatoimisuutta sekä edistää terveyttä ja hoitaa sairaita.

Lupaani pitää huolta apua tarvitsevista, ehkäistä syrjäytymistä, lievittää inhimillistä kärsimystä elämän alusta kuolemaan saakka.

Lupaani noudattaa ammattieettisiä periaatteita ja salassapitovelvollisuutta, kehittää ammattitaitoani sekä edistää omaa ja työyhteisöni työhyvinvointia.

Sitoudun työyhteisöni sekä sosiaali-, terveys- ja kasvatustalouden kehittämiseen.

SUPER

SUOMEN LÄHI- JA PERUSHOITAJALIITTO SUPER

superliitto.fi